

TABERGS BERGSLAGS HEMBYGDSDRÄKT

År 1934 anordnades en stor utställning av allmogeslöjd i Taberg. Det var på initiativ av styrelsen i Tabergs Bergslags Hembygdsförening, som en inventering av gamla hemslöjdsalster inom hela Tveta härad, kom till stånd. Den av styrelsen tillsatta kvinnliga utställningskommitténs ledamöter voro: fru Anna Åkerberg, Mossfältet, ordf., fru Hanna Hallbök, Taberg, fru Anna Granberg, Tahe, fru Agnes Gustavsson, Renstorp, fru Ragna Ousbäck, Norrahammar.

Samtidigt med inventeringen väcktes intresset att komponera en speciell hembygdsdräkt, då någon folkdräkt för Tveta härad ej var känd. Det var först år 1951, som "Tvetadräkten" kom till. Genom studier i Nordiska museet och i bygden fick man de mest stiltrogna ingredienserna och färgerna till dräkten och till resterande detaljer fick man ta lite fantasi till hjälp. Det var en ljusblå brudmössa från Sanderyd, som fick stå modell till hättan. Tyget till klänningen vävdes av hemslöjdens vävare och förklädestyget vävdes av Ebba Johansson, Norrahammar. Halsklädet var en trekantssnibb av etamin, broderad med en bukett sommarblommor.

Till dräkten hörde också en brosch komponerad av ciselör Carl V. Borg, Jönköping. Den var tillverkad av tenn med tillsats av silver. Bilden på broschen föreställer ett bergatroll, sittande i berget.

Det var sju unga "Bergslagsflickor" som blev de första bärarna av dräkten. Dessa flickor hade under hela utställningstiden 23 juni t.o.m. 9 juli 1934 tjänstgjort som "vaktare" och då burit dräkterna. Sista dagen blev flickorna avtackade av styrelseordföranden Robert Pettersson och som tack för hjälpen fick de behålla dräkterna. Deras mödrar hade hjälpt till med sömnaden av dessa. Man kan se bild på flickorna i boken Tabergs Bergslag, del III, sid 5. Fr. v. Margret Granberg (Bring), Birgit Åkerberg (Spade), Maja Josefsson (Malm), Anna-Lisa Isaksson (Jungåker), Elsie Rickardsson, Karin Persson (Josefsson) och Ingrid Svensson. Styrelseledamoten Valdemar Ekmans fru Rosa Ekman, Norrahammar bar också dräkten.

Så småningom föll dräkten i glömska, kanske till viss del av, att den kom att användas som arbetsdräkt av serveringsflickorna på Tabergsstugan. Förmodligen var den från början ämnad att bäras som högtidsdräkt, men blev på så vis inte det. För rättvisans sak måste vi väl ändå erkänna att det säkert var ett trevligt inslag för turisterna på Tabergstoppen och kaffet smakade nog extra gott då man blev serverad av flickor klädda i denna ljusa och fräscha dräkt.

Hösten 1983 kom diskussion upp i hembygdsföreningens styrelse (förslag av Karin Josefsson, Taberg), att "Bergslagsdräkten" åter skulle komma till heders. Det skulle då vara lämpligt, att få den klar till sitt "50-årsjubileum". Resultatet blev, att tio kvinnor, under ledning av Svea Gustafsson, Tranhult, började väva och sy och försöka göra en dräkt, som med dagens material, så mycket som möjligt, liknade originalet. Halsklädet blev dock till en del annorlunda. I stället för det ursprungliga, som var av etamin, vävdes nu en fyrkant av bomull, men broderades med samma blomsterbukett. Även mössan fick ett handvävt tyg av bomull. Den pryddes med en knypplad spets.

Problemet var hur man skulle få fram en brosch till den nya dräkten. Ciselör Carl V. Borg var död (1872 - 1956) och hans son kunde inte åtaga sig att göra någon. Förfrågan gick då till den kände dräktsilversmeden Christer Tonnby, S:a Unnaryd. Han lovade att göra ett liknande smycke som skulle passa till dräkten.

Våren 1984 var så Tabergs Bergslags Hembygdsdräkt åter färdig att tas i bruk. Det är nu föreningens förhoppning, att den skall bli en dräkt, som många av Bergslagens kvinnor kommer att bära, för att visa heder och ära sin hembygd, antingen de bo kvar i Tabergs Bergslag eller flyttat ut.

Tabergs Bergslags Hembygdsdräkt består av:

Klänning. Vävd i ljusblå bomull med mörkare blå ränder.

Förkläde. Vävt i vit bomull med munkabältesränder i blått, orange och gulbrunt.

Halskläde. Vävt i vit bomull och broderat med blommor i moulinegarn.

Mössa. En stomme som är klädd med samma ljusblå tyg som i klänningen, fast utan de mörka ränderna. Monterad med en knypplad spets.

Brosch. Tillverkad av silversmed Christer Tonnby, S:a Unnaryd.

Till dräkten bärs lämpligen ljusgrå strumpor och svarta skor (s.k. folkdräktsskor).

Ingrid Johansson

Källor: Tabergs bergslags hembygdsförenings utställning sommaren 1934.

Av Birgit Åkerberg. (Tabergs Bergslag, del III, 1938.)

Uppgifter lämnade av Rosa Ekman, Norrahammar.

Karin Josefsson, Taberg.

Referat om utställningen var infört i Jönköpings-Posten den 22 juni 1934 (sid. 3 och sid. 7).

TABERGS BERGSLAGS HEMBYGDSDRÄKT

Vävnota till klänning och mössa:

Varp: Blått bomullsgarn 24/2, färgnr. 610(Fritsla)el. 6252(Marks)
 Inslag: Blått bomullsgarn 24/2, " 610 " el. 6252 " ,
 tuskaft
 Blått bomullsgarn 24/2 " 611 " el. 6285 " !
 dubbelspolat till panamainslagen

Garnberäkning: Bomullsg.24/2-1,3 kg nr. 610(Fritsla)el. 6252(Marks)
 " " -0,150 kg nr.611(Fritsla)el.6285(Marks)

Sked: 90/10, 1 tr i solv, 2 tr i rör

Stadkanten: 3 tr i rör 2 ggr i var sida

Bindning: Tuskaft och panama

Skedbredd:100 cm= 900 rör===== tr

Inslagstäthet: 18-20 inslag/cm

Inslagsordning: 22 mm tuskaft färgnr. 610 el.6252

4 inslag panama färgnr. 611 el. 6285 dubbelspolat

Tyget till mössan väves enfärgat i tuskaft med färg 610 el.6252

Varplängd:

Tyglängd: Klänning	4,50 m
Mössa	0,50 m
Vävkrymp 10 %	0,50 m
Tvättkrymp 10 %	0,50 m
Framkn. o. efsingar	0,75 m
Längd att varpa	<u>6,75 m</u>

Vävnota till halskläde och förkläde:

Varp: Blekt bomullsgarn 30/2

Inslag: Halskläde-Blekt bomullsgarn 30/2

Förkläde- Blekt bomullsgarn 30/2 - tuskaft

lingarn 16/1(enkelspolat)blå-nr.106, orange-nr.138,
gulbrun (Bockens)

Garnberäkning:Varp och inslag/Blekt bomullsgarn 30/2- 0,5 kg

Inslag-munkabälte/Lingarn 16/1 - orange 0,025 kg,

blå 0,025 kg, gulbrun 0,025 kg

Sked: 100/10; 1 tr i solv, 2 tr i rör

Solvning: Munkabälte se solvnota

Stad: 3 tr i rör 2 ggr i var sida

Bindning: Tuskaft och munkabälte

Skedbredd: 90 cm=1804 tr

Inslagstäthet: 20 tr/cm

Varplängd:

Tyglängd:Halskläde 0,90 m

Förkläde 0,80 m

Vävkrymp 10 % 0,20 m

Tvättkr. 10 % 0,20 m

Framknyt o.efsing 0,75 m

Längd att varpa 2,85 m

Halsklädet väves enfärgat i tuskaft.

Förklädet väves: se trampordning

Upprepa Bård I och II ytterligare 8 ggr,

avsluta med 38 mm tuskaft, Bård I, 38 mm tuskaft.

OBS. 1 tuskaftsinslag mellan varje mönsterinslag

Trampordning:

blå

orange

gulbrun

orange

38mm tusk.

gulbrun

blå

gulbrun

38mm tusk.

Bård 2.

Bård 1

Mönsterindelning till solvnota:

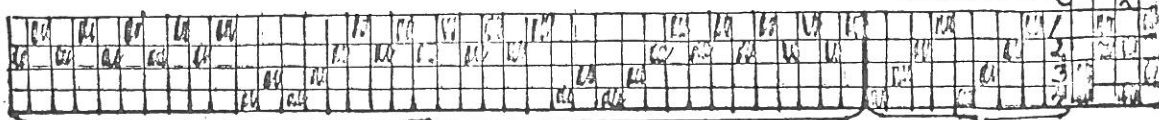
Höger stad 8 tr solvas 1 gång = 8 tr

Grupp I= 38 tr, Grupp II= 32 tr =70tr
solvas 25 ggr =1750 tr

Grupp I =38 tr solvas 1 gång = 38 tr

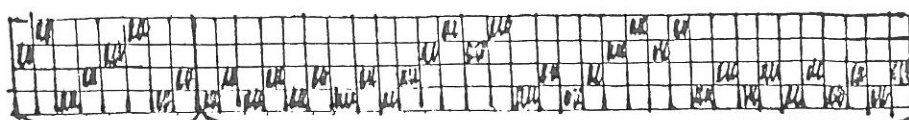
Vänster stad 8 tr solvas 1 gång = 8 tr

1804 tr



Grupp I = 38 tr.

H. stad = 8 tr.



V. stad = 8 tr.

Grupp II = 32 tr.

Band till förklädet

Varp: Blekt bomullsg. 24/2 (30/2)

Blått " 24/2 färgnr. 610 (Fritsla) el. 6252 (Marks)

" " 24/2 " 611 " el. 6285 "

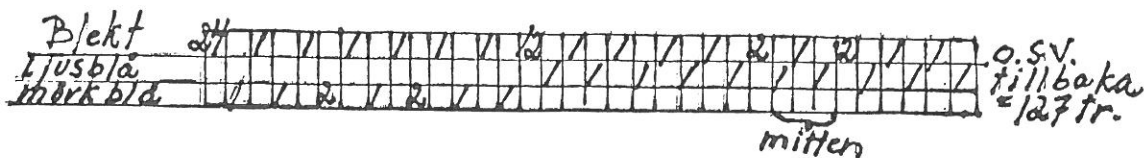
Inslag: Blekt bomullsg. 30/2 3 tr sammanspolat

Solvning: tuskaft, solva trådarna i ordning efter varpnotan

Bredd ca 27 mm = 127 tr

Varplängd: ca 2,30 m

Varpordning:



Bandet väves:

Upprepa ytterligare 4 ggr avsluta med "blå blomma"

Upprepa till önskad längd

40 inslag tuskaft

"Blå blomma": lyft de 5 ljusblå trådarna på var sida om mitten

"Vit blomma": Sänk de 5 ljusblå trådarna på var sida om mitten

40 inslag tuskaft

Blå blomma, vit bl., blå bl., vit bl., blå bl.

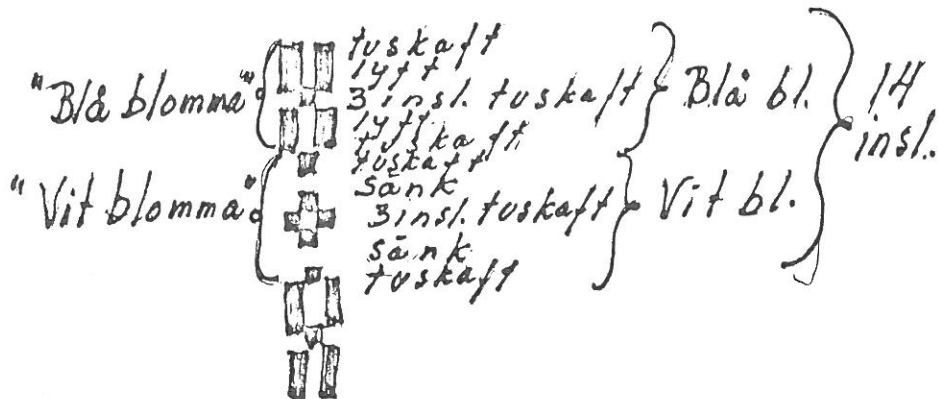
40 inslag tuskaft

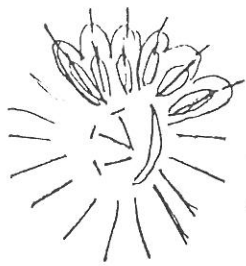
Avsluta bandet med 6 "blå blommor som i början och 40 inslag tuskaft

I ändarna av bandet görs 2 små flätor och en tofs.

Till tofsen används lite restgarn (efsingar) för att göra den fulligare

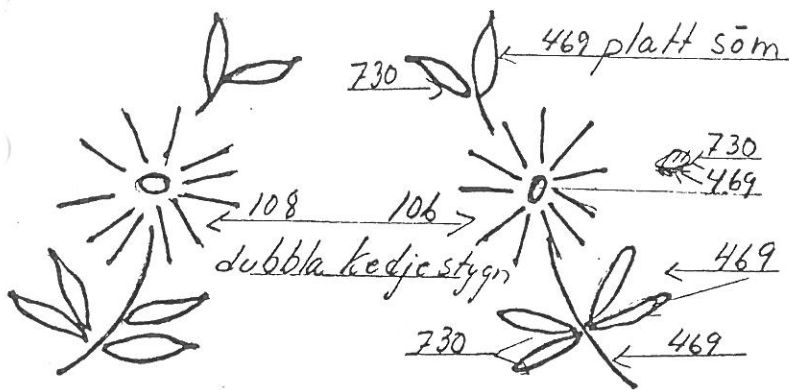
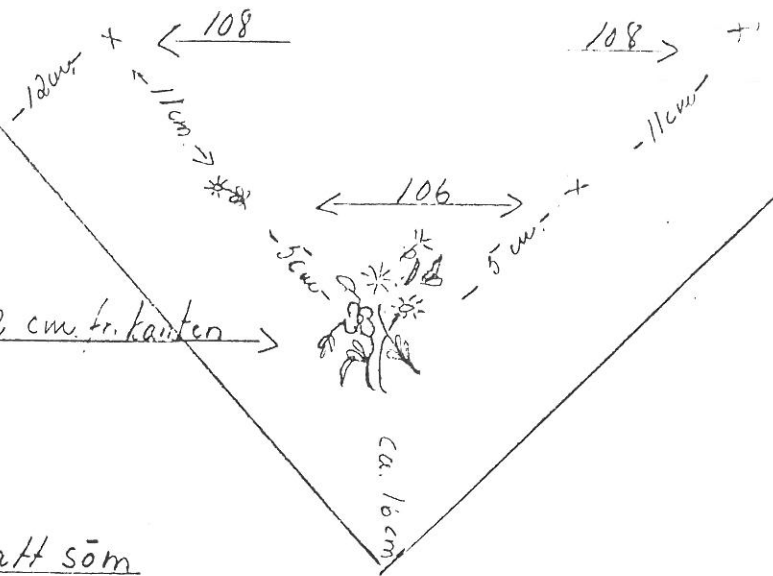
Tofs:





blå blomman sys
med kedjestygn

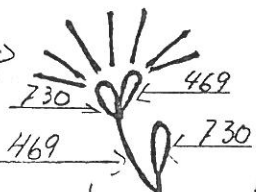
ca. 12 cm fr. kanten



D.M.C. moulinegarn

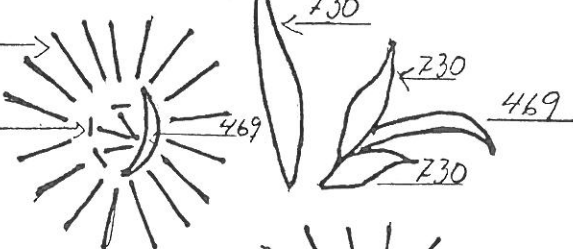
- 469 - grön
- 730 - grön gul
- 106 - röd / melerad
- 108 - gulorange / melerad
- 113 - blå / melerad
- 970 - orange

970 ett långt och
två korta stygn



113

970 knutar



730

730

730

knutar 108

106 schattering

730

106

469

970 platt söm

469 platt söm

108 dubbla kedjestygn

ställt stygn 106

469

platt söm

730

469

TABERGS BERGSLAGS HEMBYGDSDRÄKT

Sömnadsbeskrivning

Klänning: Krymp tyget före tillklippningen, då det krymper ganska mycket både på längd och bredd.
Livet figursys med en snibb fram. V-formad halsurringning. Sprängveck från midjan, fram och bak. Sprängveck från axeln, fram och bak (ev. bystveck istället för sprängv. från axeln fram).

Lång ärm, med ca 4 cm bred manschett som knäppes med en blå knapp.

Kjolen rynkas, men inga rynkor mot snibben fram. Ev. kan en ficka sys fast i sidsömmen på kjolen.

Livet stickas fast mot kjolen.

Upplägg, ca 25 cm från golvet (utan skor).

Halskläde: Fållas runt om med en ca 1/2 cm bred fåll.

Blommorna broderas enligt mönstret med moulinegarn.

Förkläde: Fållas i sidorna. Upptill rynkas förklädet och sys fast mot bandet med efterstygn för hand. Ett vitt bomullsband kan sys fast på baksidan för att dölja rynkorna.

Det vävda bandet knytes i vänster sida.

Lägg upp förklädet så det blir ca 5 cm kortare än klänningen.

Mössan: Stommen klippes till passande storlek.

Tyget klippes på helsnedd i två delar efter mallen. Träckla och passa in mössan noga på stommen. Sy tillsammans tygstyckena. Sömnen går från mitt fram till mitt bak. Pressa ut sömnen men sträck inte på den.

På var sida om sömnen görs en stickning för hand med små förstygn.

Mössan spänns nu över stommen, lägg två veck på var sida om mittsömnen bak. Vik in tyget mot insidan av stommen och kasta runt kanten. Ett mörkblått ripsband sys fast runt nerkanten, knappt halva bredden mot utsidan och drygt hälften mot insidan. Sy upp och ner med täta stygn, genom bandet på utsidan, mössan och bandet på insidan. Klipp bort överflödigt tyg. Ev. kan ännu ett ripsband sys fast på insidan.

Till "mösslinet" formklippes ett stycke av tunt vitt bomullstyg, som fållas runt om med en smal fåll. Den knypplade spetsen rynkas (eller lägg små veck) mot tyget och sy fast den.

Fäst "mösslinet" inne i mössan.

Klipp av tyget en rak bit 23x8 cm och en bit på helsnedd 7x6 cm och vändsy dem. Av den långa biten viks en rosett. Av den korta biten görs ett omtag. Vik och pressa ett veck på omtaget. Fäst rosetten bak på mössan.

Knypplad spets: Mönstret är den s.k. "Hättspetsen".

Knyppla ca 72 cm (15 hjärtan). I kortsidorna fastsys en bit "Udd (och stad)".

